

บทสรุปและขอเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์บทร้อยกรองของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยทั้ง 4 คน พบว่า นักเขียนบทร้อยกรองทั้งสี่ ประพันธ์บทร้อยกรองในลักษณะต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

บทร้อยกรองของ อังคาร กัลยาณพงศ์

1. ชนิดและรูปแบบการประพันธ์ อังคารนิยมแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ กลอน และโคลงมากที่สุด คำประพันธ์ประเภทฉันทลักษณ์และร่ายมีอยู่บ้าง

ทางด้านรูปแบบการประพันธ์พบว่า อังคารแต่งโดยใช้รูปแบบนิราศและร้อยกรองในรูปแบบบทพรรณนาสั้น ๆ พรรณนาอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและภาพพจน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นหนักในการพรรณนาสภาพธรรมชาติ

2. คณะ คำประพันธ์กาพย์กลอนของอังคาร กัลยาณพงศ์ ส่วนใหญ่ไม่เคร่งครัด จำนวนคำในแต่ละวรรค ผู้อ่านจะต้องจับจังหวะในการอ่านให้ได้จึงจะฟังไพเราะ ส่วนคำประพันธ์ประเภทโคลง ร่าย และฉันทลักษณ์ ส่วนใหญ่เคร่งครัดคณะตามแบบฉันทลักษณ์โบราณ

3. สัมผัส บทร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์ ยังคงเคร่งครัดสัมผัสระหว่างวรรคในแต่ละบทเช่นเดียวกับที่ได้บังคับไว้ในตำราฉันทลักษณ์ ส่วนสัมผัสในนั้นพบว่าอังคาร กัลยาณพงศ์ ไม่เคร่งครัดนัก

4. ศิลปะการประพันธ์ อังคาร กัลยาณพงศ์ มีแบบฉบับการประพันธ์ที่เป็นของตนเอง ที่เด่นที่สุดคือ การบรรยายธรรมชาติในเชิงความประจักษ์ภาพวาด และจินตนาการที่กว้างไกล แปลกและใหม่เต็มไปด้วยศิลปะการใช้ภาษาที่ประณีตบรรจงทำให้งานร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์ เเด่นที่สุดในบทร้อยกรองประเภทโรแมนติค

5. การใช้คำ อังคาร กัลยาณพงศ์ ใช้คำประณีต และสามารถเลือกใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจพลิกพลิ้วไปตามอารมณ์ของผู้ประพันธ์ ในบางครั้งอังคาร กัลยาณพงศ์ เลือกใช้คำพื้นบ้านที่อาจฟังดูหยาบคาย แต่ก็ใช้ได้เหมาะสมกับบทร้อยกรองที่เน้นให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะใจไปกับถ้อยคำของผู้ประพันธ์ด้วย สิ่งที่เด่นที่สุดในงานร้อยกรองของอังคาร

6. แนวความคิด เน้นทางด้านกรรโลงสังคม นอกจากนั้น "อุชเชนี" ยังชี้ให้เห็นถึงสภาพสังคม และแนวความคิดทางด้านการเมือง ลักษณะการแต่งคำประพันธ์ของอุชเชนีจึงมีทั้งในแง่ศิลปะเพื่อศิลปะ และศิลปะเพื่อมวลชน

บทร่ายกรองของ "นายผี"

1. ชนิดและรูปแบบคำประพันธ์ นายผี นิยมแต่งกาพย์มากที่สุด ทั้งกาพย์ยานีและกาพย์ฉกฉ่อง นอกจากนั้นก็ยังมีแต่ง กลอน โคลง และฉันทอักษร์ รูปแบบการประพันธ์มีทั้งที่เป็นบทพรรณนาสั้น ๆ และการแต่งเป็นเรื่องราว

2. คณะ นายผีไม่คอยเคร่งครัดคณะมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งของคำกรลหุในฉันท ส่วนคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ ส่วนใหญ่ยังคงเคร่งครัดจำนวนคำ บาทและบท

3. สัมผัส บทร่ายกรองของนายผีมีทั้งที่มีสัมผัสนอกเคร่งครัดตามแบบบังคับ และมีทั้งที่ไม่เคร่งครัดสัมผัสนอก โดยเฉพาะสัมผัสระหว่างวรรคสลับกับวรรครับในกาพย์ ส่วนสัมผัสในนั้นบางครั้งก็ไม่เคร่งครัดเช่นกัน

4. ศิลปะการประพันธ์ การแต่งร่ายกรองเป็นเรื่องราวของนายผีมีเอกภาพ (Unity) ในการดำเนินเรื่องราวต่อเนื่องกันโดยตลอด ส่วนใหญ่มักจะแบ่งเป็นตอน ๆ และใช้คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ซึ่งทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้อ่านอย่างลึกซึ้ง การเขียนเรื่องราวทำนองเสียดสีมีศิลปะในการเขียนที่แนบเนียนยิ่ง

5. การใช้คำ นายผีใช้คำง่าย ๆ ที่เร้าอารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่าน นิยมใช้โวหารเปรียบเทียบมาก

6. แนวความคิด เน้นมากทางด้านการเมืองและความยุติธรรมในสังคม นายผีจึงเป็นนักเขียนบทร่ายกรองในแนวศิลปะเพื่อชีวิตอย่างแท้จริง และเป็นนักเขียนบทร่ายกรองที่มีแนวความคิดที่ล้ำคกว่านักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยคนอื่น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องความเสมอภาคของคน เป็นแนวความคิดที่เด่นมากที่สุดมีอยู่ในงานร่ายกรองแทบทุกบท

บทร่ายกรองของสุจิตต์ วงษ์เทศ

1. ชนิดและรูปแบบคำประพันธ์ ร่ายกรองของสุจิตต์ วงษ์เทศ มีทั้งที่แต่งโดยยึดหลักทางด้านลักษณะอย่างเคร่งครัด และคำประพันธ์ที่เป็นแบบฉบับของตนโดยการผสมผสานสิ่ง

เกี่ยวกับสิ่งใหม่อย่างแนบเนียน คำประพันธ์ที่แต่งส่วนใหญ่เป็น กลอน และโคลงสี่สุภาพ รูปแบบในการแต่งมีทั้งที่เป็นนิราศและบทพรรณนาสั้น ๆ ในรูปของเพลงยาว บทเห่ ฯลฯ

2. คณะ บทร่ายกรองของสุจิตต์ วงษ์เทศ ไม่ค่อยเคร่งครัดจำนวนคำในแต่ละวรรคมากนัก คำประพันธ์ประเภทโคลงก็มักจะไมเคร่งครัดตำแหน่งคำเอก คำโท

3. สัมผัส ส่วนใหญ่เคร่งครัดตามฉันทลักษณ์โบราณ โดยเฉพาะคำประพันธ์ในรูปแบบนิราศ มีสัมผัสในแพรวพราวเหมือนกลอนของสุนทรภู่ คำประพันธ์บางบทในบางครั้ง ไม่ค่อยเคร่งครัดสัมผัสนอกมากนัก โดยเฉพาะสัมผัสระหว่างวรรคสลับ กับ วรรครับ และสัมผัสระหว่างวรรครองกับวรรคส่ง

4. ศิลปะการประพันธ์ บทร่ายกรองของสุจิตต์ วงษ์เทศ เคนมากในด้านการผสมผสานสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ให้เป็นแบบฉบับของตน บทร่ายกรองบางบทมีเทคนิคการประพันธ์แบบเรื่องสั้นในร้อยแก้วและมีวิธีปิดเรื่องอย่างน่าสนใจ

5. การใช้คำ มีทั้งที่ใช้คำง่าย ๆ คำที่อ่อนหวานประณีต และคำที่ก้าวร้าวรุนแรง สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ในบางครั้งจึงใช้ภาษาต่างประเทศอยู่ในบทร่ายกรองด้วย

6. แนวความคิด งานร่ายกรองของสุจิตต์ วงษ์เทศ มักจะเสนอแนวคิดหรือแกนของเรื่องที่เกี่ยวข้องสภาพบ้านเมือง ซึ่งมักเขียนในทำนองเสียดสี ประชดประชัน ในบางครั้งก็นำเอาชีวิตไทย ๆ ในชนบท และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาเป็นแนวเรื่อง สุจิตต์จึงเป็นนักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยที่ยึดมั่นในความเป็นไทยทั้งในแง่ที่ประณีตสูงส่ง และความเป็นไทยแบบลูกทุ่งธรรมดา

ผลงานร่ายกรองของนักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยทั้ง 4 คน สรุปได้ว่านักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยมีลักษณะการประพันธ์ดังนี้

1. ชนิดและรูปแบบคำประพันธ์ จำแนกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้
  - 1.1 แต่งโดยยึดฉันทลักษณ์โบราณ
  - 1.2 ปรับปรุงฉันทลักษณ์โบราณให้เป็นแบบฉบับของตน
  - 1.3 เปลี่ยนแปลงธรรมเนียมนิยมที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป
  - 1.4 ไม่นิยมแต่งคำประพันธ์ยาก ๆ เช่น ฉันท, ร่าย, กลบท ฯลฯ

คำประพันธ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเห็นจะโคลง กลอน กาพย์ และ
โคลง ตามลำดับ

1.5 นำแบบท่วงทำนองเก่าเช่น เพลงพื้นบ้าน หรือ บทเพลงกลอนเด็กมาเป็น
สื่อในการเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ ได้อย่างแนบเนียน

2. รูปแบบการประพันธ์ นิยมแต่งเป็นบทพรรณนาสั้น ๆ (Lyric Poetry)

ประมาณ 5 - 10 บท แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดในค่านอง ๆ รอยกรองอื่น ๆ ที่แต่ง
เป็นเรื่องยาว ส่วนใหญ่แต่งในทำนองนิราศหรือร่ายกรองที่มีโครงเรื่อง (A Poem With
a Key) ในแนวต่าง ๆ ขนาดสั้นบางยาวบาง

3. การใช้คำ พบว่านักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยมีศิลป์ในการใช้คำให้กระทบ
อารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี มีทั้งที่ใช้คำประณีตอ่อนหวาน และที่ใช้คำรุนแรง
ก้าวร้าว โวหารที่นักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยนิยมใช้กันเป็นส่วนมากคือ โวหารเปรียบเทียบ
โดยอ้อม (Simile)

4. แนวความคิด ร่ายกรองร่วมสมัยเสนอแนวความคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่าง
ลึกซึ้งในทุก ๆ ด้าน ทั้งผู้ที่ยึดถือหลัก "ศิลป์เพื่อศิลป์" และผู้ที่ยึดถือหลัก "ศิลป์เพื่อชีวิต"
หรือ "ศิลป์เพื่อมวลชน" เป็นที่น่าสังเกตว่า ร่ายกรองร่วมสมัยมักจะเน้นการสะท้อนภาพสังคม
ในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นจริงเป็นจังกว่าแต่ก่อน

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยเพียง 4 คนเท่านั้น
จึงไม่อาจจะสรุปได้ว่านักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัยส่วนใหญ่มีรูปแบบการประพันธ์ และ
ฉันทลักษณ์เน้นหนักไปในทางใดในการสังเกตแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการให้อันดับความ
เชื่อถือที่มีต่อนักเขียนบทร่ายกรองร่วมสมัย ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับลักษณะบทร่ายกรองร่วม
สมัยโดยทั่ว ๆ ไปจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วย

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทร่ายกรองร่วมสมัย สรุปได้เป็นด้านต่าง ๆ

ดังนี้

1. รูปแบบฉันทลักษณ์ จำแนกเป็น 4 กลุ่ม

1.1 กลุ่มนักเขียนบทร่ายกรองที่เคร่งครัดต่อรูปแบบฉันทลักษณ์โบราณ ส่วนใหญ่
นิยมกลอนแปดแบบสุนทรภู่ เช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, จินตนา ปิ่นเฉลียว, อุษเชณี,

ประยอม ของทอง ฯลฯ

1.2 กลุ่มที่ไม่สนใจรูปแบบบังคับลักษณะโบราณ แต่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะลำนำอันหมายถึงจังหวะในการเรียบเรียงคำ และสัมผัสนอก ซึ่งผู้อ่านสามารถแยกออกได้ว่าเป็นคำประพันธ์ชนิดใด กลุ่มนี้นิยมแต่งกาพย์มากที่สุด เพราะมีลำนำที่กระชั้น เรียบง่าย ไม่นิยมสัมผัสในและการเขมงวดจำนวนคำ ไคแก รวี โคมพระจันทร์, เสกสรรค ประเสริฐกุล ฯลฯ

1.3 กลุ่มนักเขียนบทร้อยกรองที่คัดเลือกรูปแบบการเขียนจากฉันทลักษณ์โบราณ ไคแก อังคาร กัลยาณพงศ์ สุจิตต์ วงษ์เทศ ชรรค์ชัย นุนปาน ฯลฯ หรือกลุ่มที่เขียนโดยใช้รูปแบบของต่างประเทศ เช่น แบลก เวอร์ส (Blank Verse) ของอังกฤษ หรือไฮกุ (Haiku) ของญี่ปุ่น ไคแก บทร้อยกรองบางบทของสุชาติ สวัสดิ์ศรี, วิโรจน์ ศรีสุโร, วิสา คัญทัพ ฯลฯ

1.4 กลุ่มที่แสดงความเป็นอิสระจากธรรมเนียมนิยมเดิมมากขึ้นคือ คิดแบบแผนขึ้นเป็นของตนเอง เช่น จาง แซ่ตั้ง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเห็นว่า ผลงานของจาง แซ่ตั้งแสดงให้เห็นแนวโน้มของการผสมผสานทางวรรณศิลป์กับทัศนศิลป์

2. การใช้คำ ส่วนใหญ่ใช้คำรุนแรง โดยไม่คำนึงถึงความหมายที่แท้จริง เน้นการเร้าอารมณ์ให้เกิดียกโกรธ โดยใช้ถ้อยคำดูคั้น และไม่สนใจที่จะแสดงศิลป์ในการเลือกพันถ้อยคำ ไห่กงาม มีความหมายลึกซึ้ง มีการใช้สัญลักษณ์แทนการอ้างถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดตรง ๆ ส่วนใหญ่จะใช้สัญลักษณ์ในเรื่องสี (Color) และธรรมชาติ ซึ่งผู้อ่านจะต้องพยายามตีความ (Interpret) ให้เข้าใจเสียก่อน อาจแยกกลุ่มนักเขียนที่ใช้คำต่างกันดังนี้ คือ

2.1 ใช้คำอย่างพรังพรู (Spontaneously) ไคทั้งรสคำและรสความ ผู้ที่เด่นที่สุดในกลุ่มนี้คือ จิตร ภูมิศักดิ์

2.2 ใช้คำอย่างเลือกสรร มีรสนทางศิลป์อย่างเด่นชัด เช่น อุษเชนี และเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เค้นมากในกลุ่มนี้

2.3 ใช้คำอย่างสื่อความหมายมากกว่าที่จะเน้นทางคานศิลป์ ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเห็นว่า จินตนา ปิ่นเฉลียว จัดอยู่ในกลุ่มนี้ แต่ไม่เด่นมากนัก นักเขียนในกลุ่มนี้นิยมใช้คำสามัญ ตรงไปตรงมา ในบางครั้งใช้คำที่เป็นภาษาพูด ตลอดจนภาษาสะแลงต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความสมจริงให้มากที่สุด ส่วนใหญ่จะเสนอภาพสังคม อุดมการณ์และความนึกคิดต่าง ๆ

3. แนวความคิด ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นว่านักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย มีความคิดริเริ่มในสิ่งที่แปลกใหม่หลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเริ่มมองชีวิตในแง่มุมที่ละเอียดยิ่งขึ้น นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยบางคนอาจเขียนด้วยความรู้สึกฉกฉวยมากเกินไป จนบางครั้งดูราวกับว่าผู้แต่งหลายคนมีปมค้อย (inferiority complex) ฉกฉวยมากกว่าจะเป็นเพราะอุดมการณ์ นักเขียนบทร้อยกรองประเภทเรียลลิสติก (realistic) เฉพาะกลุ่มที่ใช้ แนวความคิดต่าง ๆ ทางการเมืองเป็นหลักในการเขียนบทร้อยกรอง มักสร้างอารมณ์รุนแรงให้เกิดขึ้นผู้อ่าน เช่น อารมณ์เคียดแค้น พยาบาท เกลียดชัง ฯลฯ เป็นส่วนใหญ่นักเขียนบทร้อยกรองในแนวนี้จึงมักจะขาดศิลปะที่ประณีต ขาดความผสมผสานของถ้อยคำ การแสดงทัศนะเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองมักจะเป็นการชี้ให้เห็นปัญหา แต่มิได้แสดงแนวทางในการแก้ปัญหาในทางที่ถูกที่ควร เพราะมุ่งแต่จะแสดงความรู้สึกในค่านลบเสียมากกว่า

นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยบางคนเขียนบทร้อยกรองโดยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางตะวันตก งานบางชิ้นจึงไม่เป็นงานที่เกิดจากตนเอง (originality)

4. ข้อคิดอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องบทร้อยกรองไว้ สรุปได้

4.1 นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยของไทยที่เขียนในแนวโรแมนติก ทำงานเพื่อศิลปะได้ก็มีคุณค่าทางสุนทรียภาพมากกว่านักเขียนบทร้อยกรองในแนวเรียลลิสต์

4.2 งานเขียนบทร้อยกรองในปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างกันมาก เพราะนักเขียนแต่ละคนพยายามแสวงหาแนวทางใหม่ เพื่อเป็น เครื่องแสดงลักษณะเฉพาะของตนทั้งด้านเนื้อหาสาระ รูปแบบ งานส่วนใหญ่จึงยังไม่ดีเกินพอ

4.3 บทร้อยกรองร่วมสมัยหลายท่อนหลายบทไม่ค้อยค่านึงถึงเสียงของคำ ทั้ง ๆ ที่ร้อยกรองนั้นเขียนขึ้นมาเพื่ออ่านออกเสียงให้ฟังไพเราะรื่นหู งานร้อยกรองปัจจุบันอ่านแล้วไม่ไพเราะซึ่งเท่ากับขาดลักษณะที่ดีเด่นอย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ดังได้สรุปไว้ตอนต้นของบทนี้แล้วว่า ผลงานส่วนใหญ่ของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยทั้ง 4 คน ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้ว ยังมีคุณค่าและความประณีตทางศิลปการเขียน มีรูปแบบที่คนรุ่นหลังจะศึกษาได้และให้แนวคิด ปรัชญา อุดมคติในเชิงสร้างสรรค์อยู่มาก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตงค่าประพันธ์

ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้นของการวิจัยเรื่องนี้ไว้แล้วว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนแตงค่าประพันธ์นั้นเกิดขึ้นจากการที่นักเรียนมีความรู้สึกว่าจะถูกจำกัดความคิดเพราะฉันทลักษณ์เป็นเหตุ และนักเรียนต้องการศึกษารูปแบบการเขียนบทร้อยกรองแบบใหม่ ๆ บาง เพื่อช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนแตงค่าประพันธ์ และการสอนเขียนใหม่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุคสมัยยิ่งขึ้น การนำฉันทลักษณ์ร่วมสมัยเข้ามาใช้จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการเรียนการสอนแตงค่าประพันธ์ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. เนื้อหาของหลักสูตร
2. ลักษณะการสอนฉันทลักษณ์
3. บทบาทของครู
4. การจัดกิจกรรม
5. อุปกรณ์การสอน

1. เนื้อหาของหลักสูตร

จากการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 3 หลักสูตรคือ หลักสูตร พ.ศ. 2503 หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 พบว่าการเรียนการสอนแตงค่าประพันธ์มีแทรกอยู่ในหลักสูตรทั้งสาม ซึ่งจะขอกล่าวถึงหลักสูตรต่าง ๆ พอเป็นสังเขปดังนี้

1. หลักสูตร พ.ศ. 2503¹ ประกอบด้วยหลักสูตรวิชาภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 วิชา คือ

1.1 ภาษาไทย ก. เป็นวิชาบังคับในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ที่ทุกสายวิชาและทุกแผนกจะต้องเรียน เวลาเรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ออกเป็นจำแนกเป็นวิชาต่าง ๆ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5 - 6) พุทธศักราช 2503 (พิมพ์ครั้งที่หก พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511), 52 หน้า.

ดังนี้

หลักภาษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฉันทลักษณ์ หลักสูตรระบุไว้ว่า ให้นักเรียนรู้อีกเกี่ยวกับลักษณะ และขอมบังคับ โคลง ฉันท์ (อย่างง่าย ๆ) กาพย์ กลอน ร่าย และส่งเสริมให้นักเรียนหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทใด ๆ ก็ได้ตามถนัด

การใช้ภาษา ทางด้านการสอนทักษะการเขียน เน้นให้นักเรียนรู้จักถอดคำประพันธ์ และแต่งคำประพันธ์ได้

วรรณคดี หลักสูตรบ่งไว้ว่า นักเรียนควรได้รับการแนะนำให้เข้าใจในหลักการวิจารณ์วรรณคดีตามสมควร และรู้จักสังเกตรูปและลีลาของวรรณคดี สังเกตแนวการเขียนของกวีแต่ละคนในคานทรวงท่าของการแต่ง การแสดงความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ โดยมีหนังสือแบบเรียนวรรณคดีเล่ม 3 เป็นหลักในการเรียนวรรณคดีทั้งในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5

1.2 ภาษาไทย ข. เป็นวิชาบังคับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 แผนกศิลปะ และเป็นวิชาเลือกสำหรับแผนกทั่วไป โดยใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ตลอดทั้งปี แบ่งเป็น 2 วิชาย่อยคือ การประพันธ์กับประวัติวรรณคดีไทยสำหรับวิชาการประพันธ์นั้น ให้นักเรียนฝึกหัดแต่งร่ายกรองประเภทต่าง ๆ ตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล เน้นการใช้คำให้ดียิ่งขึ้นในแง่ของความไพเราะ การแสดงความคิด นอกจากนั้นหลักสูตรโคระบุไว้ว่า ควรส่งเสริมให้นักเรียนศึกษายกวีนิพนธ์ต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อนักเรียนจะได้เกิดความรู้สึกความชำนาญพอที่จะชื่นชม และวิจารณ์งานประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ได้ ทั้งอาจช่วยให้นักเรียนได้ยึดถือคำประพันธ์ดี ๆ ไว้เป็นตัวอย่างสำหรับหัดแต่งบทประพันธ์ชนิดที่ตนสนใจอีกด้วย ทางด้านเนื้อหานั้น เน้นให้นักเรียนรู้ลักษณะบังคับ 8 อย่างของร่ายกรองตามที่กล่าวไว้ในคำรณฉันทลักษณ์ และรู้ที่มาและฝึกฝนการแต่ง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และกลบทด้วย นอกจากนั้นในหลักสูตรยังกำหนดให้ใช้หนังสือวรรณคดีเพิ่มอีก 1 เล่มคือ สำนึกคัมภีร์เกศาคำนธ์²

²จากคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ใน
ระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2517, หน้า 17.

2. หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม³ โรงเรียนมัธยมแบบประสมในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการสอนรายวิชาต่าง ๆ

2.1 ภาษาไทย 40 จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรียน 3 คาบต่อสัปดาห์ตลอดปี แยกเป็น การใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์พบว่า มีแทรกอยู่ในวิชาทั้งสาม คือ ในการใช้ภาษาเฉพาะในคำที่เกี่ยวกับการสอนเขียน หลักสูตรมีความมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนสามารถเขียนได้ถูกต้องทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง รู้จักลำดับความสำคัญของข้อความที่เขียน รู้จักคุณค่าประมวลความรู้ ความคิด สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาที่สละสลวย ทำให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตนได้แจ่มแจ้ง ส่วนหลักภาษานั้นเน้นการสอนให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษา โดยมุ่งให้นักเรียนใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงรสนิยมที่ดีในการใช้ภาษา และส่งเสริมให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองตามความถนัดและความสนใจ และให้รู้จักแบบแผนของคำประพันธ์ชนิดต่างๆ ทางค่านวรรณคดี มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความหมายและคุณค่าของวรรณคดี กว้างขวางยิ่งขึ้น ครูผู้สอนเป็นผู้แนะให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างวรรณคดีชิ้นสำคัญ ๆ ของกวี และนักเขียนสมัยต่าง ๆ รวมทั้งสมัยปัจจุบันด้วย พร้อมทั้งนั้นก็ให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์วรรณกรรมได้ตามสมควร

2.2 ภาษาไทย 50 จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เวลาเรียน 3 คาบต่อสัปดาห์ตลอดปี การเรียนการสอนแบ่งเป็น การใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี เหมือนกับภาษาไทย 40 ที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แต่เป็นการเรียนชั้นสูงขึ้น การใช้ภาษา ทางค่านการฝึกทักษะการเขียน ก็เน้นให้มีความประณีตในการใช้ภาษายิ่งขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้รู้จักเขียนโดยใช้จินตนาการทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

³ฝ่ายวิชาการ โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม, คำอธิบายรายวิชา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2514 พิมพ์ครั้งที่ 2, พ.ศ. 2517), 222 หน้า.

และเน้นให้นักเรียนรู้จักหาความเพลิดเพลินได้จากการเขียน

หลักภาษา การเรียนการสอนหลักภาษายังคงมีความมุ่งหมายเหมือนกับการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คือ ให้นักเรียนรู้จักลักษณะและข้อบังคับของบทयोगอย่างง่าย และส่งเสริมให้คัดแต่งตามความถนัด และความสนใจ

วรรณคดี มุ่งให้นักเรียนสังเกตรูปและลีลาของวรรณคดี และให้ความรู้ในเชิงวิจารณ์ตามสมควร ใหญ่จักแนวการเขียนของกวี และนักเขียนสำคัญ ๆ ในคานทวงทำนองการแต่ง การเลือกเฟ้นถ้อยคำ การทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ตลอดจนคติธรรมหรือคุณค่าในวัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวรรณกรรมสมัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวเองและสังคมดีขึ้น

2.3 ภาษาไทย 42, 52 จัดเป็นวิชาเลือกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ตลอดปี แบ่งเป็น การพูด การเขียน การอ่านและพิจารณาหนังสือ

ในส่วนที่เป็นการเขียน มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองในการเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ตามความสนใจความถนัด และรสนิยม นอกจากนั้นก็เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้จินตนาการและความคิดริเริ่มของตนเองให้มากขึ้น รายวิชา (Course) นี้ เพ่งเล็งการใช้ภาษาไทยให้ประณีต ยิ่งขึ้นกว่าที่เรียนในรายวิชาภาษาไทย 40 และภาษาไทย 50 ทางคานเนื้อหาที่สอนในรายวิชานี้ประกอบด้วย การเขียนประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะทางคานร้อยกรอง เน้นให้นักเรียนรู้จักการประพันธ์ร้อยกรองง่าย ๆ อาจจะเขียนเป็นการอธิบายสุภาษิต สำนวนบุคคลสำคัญ นิทานคำกลอน หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดในเรื่องต่าง ๆ ตามความสนใจ ในการฝึกเขียนดังกล่าวนี้ควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายของการเขียนแต่ละอย่าง และให้ศึกษาวิธีเขียนที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจขอเขียนนั้น ๆ เรื่องที่จะนำมาฝึกเขียนควรเลือกรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน โดยพิจารณาความยากง่ายให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน และควรเพ่งเล็งทางคานความสามารถในการเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของตนได้ และพิจารณาถึงความถูกต้องสละสลวยในการใช้ถ้อยคำด้วย

นอกจากวิชาที่ได้กล่าวมาแล้ว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมแบบประสม สามารถจะเลือกเรียนวิชาภาษาไทย ข. (การประพันธ์และประวัติวรรณคดี)

ซึ่งเป็นวิชาบังคับของแผนกศิลปะและวิชาเลือกสำหรับแผนกทั่วไปในหลักสูตร พ.ศ. 2503 โดยหลักสูตรภาษาไทย ของโรงเรียนมัธยมแบบประสมยังมีรายวิชาภาษาไทย 41, 51 คือ ภาษาไทยธุรกิจซึ่งจัดเป็นวิชาเลือกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อ สัปดาห์ตลอดปี เพื่อเป็นพื้นฐานทางการใช้ภาษาทางอาชีพธุรกิจ

3. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518⁴ เฉพาะหลักสูตรภาษาไทย แบ่งรายวิชาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียน กับวิชาเลือก ที่นักเรียนจะเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ จำแนกเป็นรายวิชาได้ดังนี้

3.1 วิชาบังคับ เวลาเรียน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดหนึ่งเทอม

ท. 401 การใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี

ท. 402 การใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี

ท. 503 การใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี

ท. 504 การใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี

3.2 วิชาเลือก เวลาเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดหนึ่งเทอม

ท. 011 ศิลปะการพูด

ท. 021 การอ่านและพิจารณาหนังสือ

ท. 031 ภาษากับวัฒนธรรม

ท. 041 การประพันธ์

ท. 051 วรรณคดีประเภทบันเทิงคดี

ท. 061 ประวัติวรรณคดี 1

ท. 062 ประวัติวรรณคดี 2

ท. 071 ภาษาไทยธุรกิจ

⁴จากเอกสารที่ยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.

ถาลองพิจารณาหลักสูตรภาษาไทยทั้ง 3 หลักสูตร จะพบว่าหลักสูตรใหม่ที่จะใช้ใน ปีการศึกษา 2518 นี้ ปรับปรุงขึ้นมาจากหลักสูตร พ.ศ. 2503 กับหลักสูตรโรงเรียนมัธยม แบบประสมนั่นเอง ในหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2518 มีวิชาภาษาไทยบังคับอยู่ 4 รายวิชาด้วยกัน ซึ่งประกอบไปด้วย การใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี โดยให้นักเรียนเรียนตลอดทั้ง 4 เทอมต่อเนื่องกัน ซึ่งถ้าจะพิจารณาให้ดีแล้วก็คือรายวิชา ภาษาไทย ก. ในหลักสูตร พ.ศ. 2503 ส่วนวิชาเลือกในหลักสูตรใหม่เฉพาะ ท.041 - การประพันธ์ กับ ท.061 - ประวัติวรรณคดี 1 และ ท. 062 - ประวัติวรรณคดี 2 ก็มาจากภาษาไทย ช. (การประพันธ์และประวัติวรรณคดี) ซึ่งเป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนแผนกศิลปะ หรือวิชาเลือกสำหรับนักเรียนแผนกทั่วไปในหลักสูตร พ.ศ. 2503 แต่นำมาแยกใหม่เป็น 2 รายวิชา แทนที่จะรวมกันอยู่อย่างแต่ก่อน จึงมีแนวโน้มว่า การเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายอาจจะมีประสิทธิภาพดีขึ้น เพราะมีเรียนเป็นรายวิชาเฉพาะนักเรียนมีเวลาฝึกฝนเต็มที่ ไม่ต้องถูกดึงชั่วโมงไปเรียนวิชาอื่น ๆ เหมือนที่แล้วมา

2. ลักษณะการสอนฉันทลักษณ์

ลักษณะคำประพันธ์และรูปแบบการประพันธ์ที่จัดว่าเป็นฉันทลักษณ์ร่วมสมัย เห็นได้ชัดว่า ใช้คำประพันธ์แบบง่าย ๆ ที่ไม่ค่อยมีข้อบังคับทางฉันทลักษณ์มากนัก โดยเฉพาะ กลอน และกาพย์ไต่รับความนิยมมากที่สุด รูปแบบการประพันธ์ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นไปในรูปการพรรณนาอารมณ์ หรือความรู้สึกนึกคิดสั้น ๆ ความยาวประมาณ 5 - 10 บท หรือประพันธ์ขึ้นในรูปแบบของนิราศ

จากการวิเคราะห์บทสร้อยกรองร่วมสมัยของนักเขียนทั้ง 4 ท่าน พบว่าลักษณะข้อบังคับทางฉันทลักษณ์โบราณ โดยเฉพาะสัมผัส เป็นสิ่งที่นักเขียนบทสร้อยกรองร่วมสมัยยังยึดถืออย่างเคร่งครัด ยกเว้นคำประพันธ์ประเภทกลอนเปล่าที่ปลอดสัมผัส เพราะฉะนั้นสิ่งที่ครูจะทิ้งเสียมิได้ก็คือ จะต้องสอนลักษณะข้อบังคับโดยทั่วไปของฉันทลักษณ์โบราณเสียก่อน เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ทางคานร้อยกรองให้แก่ นักเรียน หลังจากนั้นจึงค่อยสอนข้อบังคับในคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ อาจเริ่มจาก กลอน หรือ กาพย์ซึ่งถือว่าเป็นคำประพันธ์ชนิดที่ง่ายที่สุด ในขณะที่สอนแผนผังกฎข้อบังคับทางฉันทลักษณ์โบราณ และนิรมนยที่ยึดถือกันมาในคานการแต่งคำประพันธ์ ครูควรจะต้องชี้แจงหรือเน้นให้นักเรียนพิจารณาหรือสังเกตบทสร้อยกรอง

รวมสมัยที่มีผู้เขียนกันอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะที่ไม่เคร่งครัดค้นหลักฐานโบราณด้วย มีไข่มอง
 ผ่านเลยไปโดยไม่สนใจที่จะกล่าวถึงเลย วิธีการเรียนการสอนอาจจะเป็นไปในแบบที่ครู
 นำตัวอย่างบทร้อยกรองรวมสมัยมาให้เด็กเรียนพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์
 โบราณ ในตอนต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการอ่านออกเสียงอย่างถูกต้องของครู จะช่วยให้
 นักเรียนได้ยิน "เสียง" อันไพเราะของคำในบทประพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น ข้อที่นำเสนออีกอย่างหนึ่ง
 คือ บทร้อยกรองรวมสมัยที่ครูนำมาเป็นตัวอย่างในตอนแรก ๆ น่าจะเลือกบทที่เห็นว่าเด่นจริง ๆ
 และยังคงเคร่งครัดค้นหลักฐานโบราณอยู่ด้วย โดยเฉพาะสัมผัส ส่วนจำนวนคำในแต่ละวรรค
 นั้นอาจจะแสดงความเป็นอิสระของนักเขียนคือ ไม่เคร่งครัดคณะมากนัก โดยเฉพาะกลอน
 สุภาพกวีขอมยังมักเปิดโอกาสใหญ่แต่งมีอิสระในการเลือกคำใช้ในแต่ละวรรคอยู่แล้ว ไม่ได้
 จำกัคำตายตัวนัก หลังจากนั้นก็อาจให้นักเรียนลองช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบท
 ร้อยกรองรวมสมัยบทที่ยกมาเป็นตัวอย่างหรือจากบทอื่น ๆ

วิธีการสอนแผนผังขอมยังคัมภีร์ชนิดของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ นั้น ครูอาจจะสอน
 โดยการยกตัวอย่างให้นักเรียนสังเกตก่อนจนกระทั่งนักเรียนมองเห็นหลักกฎเกณฑ์ขอมยังคัมภีร์ทาง
 ฉันทลักษณ์ หรือจะเริ่มจากกฎเกณฑ์แผนผังก่อน แล้วจึงยกตัวอย่างให้เห็น นับเป็นวิธีการที่ใช้
 ได้ทั้ง 2 วิธี นอกจากนั้นการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองให้มากขึ้น
 ก็จะเป็นการช่วยให้นักเรียนเห็นเทคนิคหรือศิลปการประพันธ์ของนักเขียนบทร้อยกรองแต่ละคน
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะให้เด็กเรียนจดจำคำประพันธ์ที่ตนชอบมากไว้ด้วย เพราะคำประพันธ์
 บทร้อยกรองส่วนใหญ่เขียนไว้เพื่อต้องการอ่านดัง ๆ จะได้รับรสความไพเราะของเสียง
 เมื่อนักเรียนอ่านได้ และท่องได้ตอนที่แต่งคำประพันธ์ก็จะแต่งได้⁵

จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ บุญชื่น ทองอยู่ ศึกษานิเทศก์วิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นผู้หนึ่ง
 ในคณะกรรมการร่างหลักสูตร ประมวลการสอนและได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ

⁵คุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อัญญา, "ลักษณะบทประพันธ์ร้อยกรองในวรรณคดี
 ไทย," คู่มือวิชาภาษาไทยเล่ม 3 เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 100 (หน่วยศึกษา
 นิเทศก กรมการฝึกหัดครู, 2512), หน้า 287.

ให้เป็นผู้ออกข้อสอบและตรวจข้อสอบในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ถ้าครูผู้สอนฝึกให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์แบบง่าย เช่น กาพย์ กลอน โคลง นักเรียนก็สามารถจะแต่งได้อย่างถูกต้อง ส่วนคำประพันธ์ยาก ๆ เช่น ฉันท์ หรือ กลบทบางชนิดก็ควรจะสอนเพียงแต่ให้รู้จักลักษณะของบังคับและตัวอย่าง

3. บทบาทของครู

ครูผู้สอนแต่งคำประพันธ์เป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการสอนแต่งคำประพันธ์ บุคลิกลักษณะของครู วิธีการที่ครูใช้ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนหรือมีกำลังใจที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนแต่งคำประพันธ์จึงควรจะเป็นผู้มีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 เป็นผู้มี "ใจกว้าง" ยอมรับความคิดเห็นของเด็กและส่งเสริมแนวความคิดไปในทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างจินตนาการและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้ การเขียนที่มีลักษณะสร้างสรรค์ เป็นงานเขียนที่จะต้องมีความคิด เกิดขึ้นตลอดเวลาในตัวผู้เขียนจนสามารถแสดงออกมาได้ในสิ่งใหม่ ๆ ถ้าเด็กแสดงความคิดเห็นออกมาแล้วครูไม่ยอมรับความคิดเห็นนั้น เด็กก็จะเกิดความรู้สึก "ไม่อยากคิด" อีกต่อไป เพราะเห็นว่าคิดไปก็ไม่มีประโยชน์ ในเมื่อจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ และการสอนเขียนเน้นให้เด็กมีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ครูจึงควรเป็นผู้มี "ใจกว้าง" พอที่จะไม่สกัดกั้นความคิดของนักเรียน ยอมรับถ้าเด็กจะแต่งในรูปแบบใหม่ ๆ ออกมาบ้าง แต่ควรพยายามชักจูงให้เด็กเห็นความสำคัญในการใช้ภาษาให้แสดงออกอย่างประณีตพอสมควร ถอยคำรุนแรงและหยาบคายบางคำที่นักเรียนมักจะเขียนบ้าง ครูควรชี้แจงให้เห็นว่า ควรจะมีขอบเขตในการใช้คำเหล่านั้นให้มีศิลปะ มิใช่เป็นการเขียนอย่างกักขฬะ

สามหา

3.2 ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนสังเกตและจับใจความให้ได้ภายในทรวงอก นั้น ๆ ผู้แต่งต้องการจะแสดงความรู้สึกอะไรให้ผู้อ่านทราบบ้าง และควรชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าขอเขียนของนักเขียนบทหรือกรองแต่ละคนจะแสดงลักษณะเฉพาะตัวของเขา ในเมื่อ นักเรียนต้องการจะบอกอะไรต่อผู้อ่าน ก็ให้เขียนไปตามความต้องการนั้นตามลักษณะหรือแนวการประพันธ์ที่ตนถนัด สิ่งหนึ่งที่ครูควรให้ความสนใจไม่น้อยคือ แนวความคิดในการเขียน

บทย่อกรองของนักเรียน หรือบทย่อกรองที่นำมาให้นักเรียนศึกษา ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดอย่างรอบคอบว่าแนวความคิดนั้น ๆ เหมาะสม ควรจะให้ความเชื่อถือเพียงใด

3.3 ครูควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อวิชานี้ อย่างน้อยเด็กจะได้มีความรู้สึกปลอดภัยและสบายใจ พอที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้ การสร้างบรรยากาศของความสนิทสนมเป็นกันเองจะช่วยให้นักเรียนกล้าพูด กล้าคิด และกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับเด็กนักเรียนไทยซึ่งมักจะขี้อาย ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น

3.4 ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดเห็นของ โจนาธาน บอมบาช⁶ (Jonathan Baumbach) ที่มีความเห็นว่า การตรวจงานเขียนของนักเรียนไม่ควรให้เป็นคะแนน เพราะนักเรียนจะพะวงอยู่กับคะแนนเกินไป จนไม่มีแนวการเขียนของตนเอง โดยเฉพาะครูควรจะย้ำกับนักเรียนว่า การแต่งคำประพันธ์นั้นฝึกกันได้ คนที่เขียนเก่งก็ทองเคยเขียนไม่เก่งมาก่อน การฝึกหัดเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้แสดงความคิด ความรู้สึกของตนออกมาได้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ดังนั้นการวัดผลการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์จึงควรอย่างยิ่งที่จะพิจารณาจากพัฒนาการทางการเขียนของนักเรียน

3.5 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจอยู่เสมอ และจัดหาอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน อยากคิด อยากเขียน มากยิ่งขึ้น

4. การจัดกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนสนุกสนานและช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากคิดอยากเขียน กิจกรรมที่จะเสนอแนะต่อไปนี้เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยเห็นว่า จะช่วยให้การเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ "นาเรียน" ยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมนอกหลักสูตร

⁶Jonathan Baumbach, Writers as Teachers, Teachers as Writers,

- 4.1 แบ่งกลุ่มนักเรียนให้ฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ตามหัวข้อต่าง ๆ ที่กลุ่มของตนถนัดหรือสนใจ หรืออาจจัดให้นักเรียนแข่งขันแต่งคำประพันธ์โต้ตอบกัน
- 4.2 จัดการประกวดแต่งคำประพันธ์เนื่องในวันสำคัญ ๆ
- 4.3 สนับสนุนให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองมาลงในหนังสือวารสารของโรงเรียน หรือหนังสือที่พิมพ์ออกจำหน่ายโดยทั่วไป
- 4.4 จัดให้มีชุมนุมวรรณศิลป์ หรือชุมนุมภาษาไทยในโรงเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และช่วยกันจัดกิจกรรมที่น่าสนใจอื่น ๆ เช่น เชิญนักเขียนบทร้อยกรองที่นักเรียนสนใจ มาสนทนาอย่างเป็นกันเอง หรือจัดการแข่งขันประกวดแต่งคำประพันธ์ในโอกาสต่าง ๆ
- 4.5 กิจกรรมภายในห้องเรียนอาจใช้อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ภาพ หรือ การเล่าเรื่องให้เด็กเกิดจินตนาการต่อเนื่องจากภาพ หรือเรื่องที่เล่า
- 4.6 ฝึกให้นักเรียนคิดแบบสืบเนื่องต่อกันไปทุกคน หรืออาจแบ่งกลุ่มฝึกก็ได้ โดยครูเป็นผู้กล่าวเริ่มต้น เช่น ครูกล่าวคำว่า ดวงดาว แล้วให้นักเรียนคิดสืบเนื่องต่อเชื่อมโยงกันไปเรื่อย ๆ เช่น จากดวงดาว ก็อาจคิดไปถึงท้องฟ้า - แสงสว่าง - กลางคืน การฝึกคิดแบบนี้จะช่วยให้สามารถผูกเรื่องราวใดรวดเร็วยิ่งขึ้น อย่างน้อยก็ทำให้เกิดแนวความคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้
- 4.7 ในบางครั้ง ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์โดยไม่จำกัดรูปแบบและเนื้อหาบาง แต่ควรจะทำภายหลังจากที่นักเรียนเข้าใจหลักเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์โบราณ และได้ฝึกหัดการแต่งตามแบบแผนนั้น ๆ แล้ว
- 4.8 การเปลี่ยนบรรยากาศจากในห้องเรียนไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น สนามหญ้าหน้าโรงเรียน หรือการไปทัศนศึกษาก็จะช่วยให้นักเรียนได้เห็น "ฉาก" หรือเกิดแนวความคิดใหม่ ๆ ขึ้นได้
- 4.9 รายวิชาที่สอนเกี่ยวกับการอ่านไม่ว่าจะเป็นวรรณคดี วรรณกรรมปัจจุบัน การอ่านหรือการพิจารณาหนังสือ การแนะนำให้นักเรียนอ่านหนังสือที่มีแนวการประพันธ์ที่ดีเด่น ไพเราะ จะช่วยให้นักเรียนเห็นงานร้อยกรองในแง่มุมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเขียน หรือ การแต่งคำประพันธ์ของนักเรียน
- 4.10 จัดให้มีป้ายประกาศนำหรับให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์โต้ตอบกัน หรือหาคำประพันธ์ขบขันเล่น ๆ มาคิดไว้เสมอ

5. อุปกรณ์การสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นในการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ จำเป็นต้องมีอุปกรณ์การสอนที่จะช่วยให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปได้ นอกจากนั้นอุปกรณ์การสอนจะช่วยเราให้นักเรียนหันมาสนใจ หรืออยากเรียนมากยิ่งขึ้น อุปกรณ์การสอนที่ควรนำมาใช้ได้แก่

- 5.1 รูปภาพ หรือ สิ่งของต่าง ๆ
- 5.2 บทประพันธ์ต่าง ๆ ที่ดีเด่น และไพเราะ
- 5.3 บทความ หรือ ข่าวจากหนังสือต่าง ๆ เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์
- 5.4 นิทานนิยาย
- 5.5 ภาพนิ่ง ภาพยนตร์
- 5.6 แผนภูมิแสดงลักษณะคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องอื่น ๆ

1. ควรอย่างยิ่งที่จะวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยคนอื่น ๆ ที่มีรูปแบบการเขียนแปลกใหม่ เช่น จ่าง แซ่ตั้ง วิโรจน์ ศรีสุโร ชรรค์ชัย นุนปาน เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ
2. ผลงานร้อยกรองที่นำมาวิจัยในครั้งนี้ไม่สามารถรวบรวมบทประพันธ์ที่เขียนกระจัดกระจายไว้ตามที่ต่าง ๆ ได้หมด ผู้วิจัยได้พยายามเก็บรวบรวมไว้เท่าที่จะสามารถทำได้
3. แนวการวิเคราะห์ลักษณะของบทร้อยกรองค่อนข้างแคบ ทั้งนี้เป็นเพราะการจำกัดหัวเรื่อง แต่เพียงฉันทลักษณ์ร่วมสมัยในการสอนแต่งคำประพันธ์ ถ้าจะทำการวิจัยในแง่ของการเรียนการสอนคำประพันธ์ ซึ่งรวมถึงการอ่านการเขียน ก็จะทำให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
4. การแต่งคำประพันธ์ในลักษณะ "กลอนเปล่า" ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่ง น่าเสียดายที่นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยทั้ง 4 คนที่ผู้วิจัยนำผลงานมาวิเคราะห์ที่ไม่มีผู้ใดเขียนกลอนเปล่าในลักษณะที่นิยมเขียนกันอยู่ทั่วไป มีแต่เพียงงานของอุชเชณี ที่มีลักษณะการเขียนค่อนข้างไปทางร้อยแก้วอยู่เพียงบทเดียวเท่านั้น

5. ผลงานร้อยกรองที่ได้รับรางวัลจากการประกวดตามที่ต่าง ๆ เป็นผลงานที่น่าจะนำมาศึกษาคุณลักษณะการประพันธ์ และศิลปการแต่ง

6. บทร้อยกรองร่วมสมัยหลายเรื่องที่มีความงดงามในแง่วรรณศิลป์ และแนวความคิดทางสร้างสรรค์ น่าจะเสนอแนะให้เป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับการสอนวรรณคดี หรือการสอนในรายวิชา การอ่านและพิจารณาหนังสือ

7. ในการวิเคราะห์บทร้อยกรองร่วมสมัยครั้งนี้ ผู้วิจัย เน้นศึกษาเฉพาะลักษณะทางฉันทลักษณ์เป็นสำคัญ มิได้เน้นที่จะศึกษาชีวประวัติ ตลอดจนอิทธิพลอื่น ๆ ที่มีต่องานเขียนของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย จึงน่าจะได้มีการศึกษาชีวิตและงานของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยต่อไป

8. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย เฉพาะที่เป็นงานร้อยกรองเท่านั้น ยังมีผลงานอื่น ๆ ของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยที่ไม่ใช่งานร้อยกรองอีกซึ่งน่าจะมีการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย